

Evolusjon - opplest og vedtatt?

Bokanmeldelse

Av Ingvald Straume

Evolusjon - opplest og vedtatt? med undertittelen "Kan vi stole på Darwins teorier?" er en ny bok som er utkommet i Norge, på Lunde forlag. Boken er skrevet av Kristian Kapelrud. Kapelrud jobber i den kristne ukeavisa *Magazinet*, og boken var opprinnelig en artikkelserie i bladet. Det er etablerte, tungvektige vitenskapelige dogmer boken gir seg i kast med. Den er lettlest og overkommelig (79 sider). Origo er kreditert i forordet og med mange kildehenvisninger.

Bokens anliggende

Forfatteren argumenterer målrettet gjennom ni kapitler mot den tro som har vært opplest og vedtatt ved universiteter og i akademiske kretser i vestlige land på 1900-tallet: Nemlig troen på at naturvitenskapen kan forklare naturens strukturerte mangfold og kompleksitet, uten at man derved presses til å tro på noen guddommelig Skapermakt. Dette er en tro som ved overgangen til et nytt årtusen er i ferd ved å rakne blant vitenskapsfolk verden over. Det er mer nærliggende å klassifisere evolusjonismen som en ideologi enn en vitenskapelig teori, og Kapelrud gjør et poeng av dette i boken.

Kapelruds bok er et direkte angrep på neodarwinismen, samtidig som den er et forsvar for Bibelen og den kristne skapertro. Sett fra denne anmelders side er dette en uklok strategi i debattsammenheng. Som i fotball, gjør blandingen av angrep og forsvar det lettere for motstanderne å spille ballen over på sin "offensive banehalvdel", ved at de kan velge å angripe forfatterens synspunkter fremfor å måtte svare for sine egne.

Oppklaring av misforståelse

La meg før jeg går videre, oppklare en misfor-

ståelse: De teorier Kapelrud argumenterer mot, er *ikke* Darwins teorier, som tittelen på boken tilsier. Forestillingen om at *mutasjoner* kan forklare genetisk tilblivelse, tilhører neodarwinismen og 1900-tallet. Og ideen om at livets oppståen kan forklares som et ras av tilfeldigheter, uten innblanding fra en Skaper, står i sterk kontrast til det Darwin selv skrev.

Darwin omtaler flere steder i sin berømte bok naturen som Skaperens verk. Han skriver videre at han tror dyrene nedstammer fra i høyden bare fire eller fem stamfedre, og plantene fra et tilsvarende eller mindre antall. Til slutt trekker han den analogi at disse titalls stamfedrene kunne stamme fra en og samme urform. Men Darwin er ikke i tvil om at det er Gud som har innblest liv i den eller de opprinnelige artene, og dette skriver han også i "On the Origin of Species".

Darwin var "lamarckist"

Darwin var uvitende om både gener og mutasjoner. Han var, i likhet med sin samtid, på villspor i spørsmålet om forholdet mellom organisme og arv. Darwin hevdet at arvelige variasjoner skyldtes miljøets direkte innvirkning, forandringer i livsbetingelsene, og bruk og manglende bruk av organer og kroppsdeler. Han trodde altså at egenskaper som individet har ervervet seg i løpet av sin levetid, kunne gå i arv til avkommet. Darwin antok også at instinkter var nedarvede vaner. Disse forestillingene var sammen med oppdagelsen av naturlig bortvelgelse ("natural selection") grunnlaget for den teori som han presenterer i sin berømte bok fra 1859. Troen på at ervervede egenskaper kan nedarves, har blitt tilbakevist vitenskapelig, og går nå, noe unøyaktig, under betegnelsen "lamarckisme".

Hvis vi i dag skulle sette to merkelapper på Darwin, kunne "skapertroende" og "lamarckist" passe. Begge ordene blir av ideologiske grunner, betraktet som skjellsord i de tilfel-

dighetstroende neodarwinisters leir, hvor man gjerne vil se på Charles Darwin som en slags ateismens martyr og helgen. At Darwin nærmest var gudsfornekter og neodarwinist, er en fortegnert framstilling som ikke lar seg forene med de historiske fakta. Det er dessverre en framstilling som vi finner igjen i flere av skolens lærebøker. At Kapelrud viderefører denne misforståelsen, er til å unnskyldes, men likevel verdt å påpeke.

Bokens kapitler

Så til bokens kapitler: Kapittel 4 — “Er livet en tilfeldighet?” — tar for seg den neodarwinistiske tilblivelseshypotese, om urcellen som oppstod tilfeldig av seg selv i det livløse urhavet for milliarder av år siden. Denne hypotesen er kjent som “abiogenesis”. Forfatteren tilkjenner noen av de mest sentrale innvendingene mot denne hypotesen, og gir til kjenne at det vitenskapelig sett, både matematisk og biokjemisk, er umulig å forsvare livets begynnelse som et resultat av ren og skjær tilfeldighet. Kapittel 9 — “Selv ateister må tro” — tar for seg naturkonstantene og erkjennelser som fysikere og kosmologer har vært nødt til å gjøre, i retning av at naturlovene og universet bærer preg av å ha en bakenforliggende plan. De øvrige kapitlene tar for seg ulike sider ved den neodarwinistiske utviklingsteori. Kapittel for kapittel trækker forfatteren neodarwinistene på deres meget ømme tær. Kapittel 1 — “Gir fossilene svaret?” — belyser det, for evolusjonister, meget ubehagelige faktum at man blant fossilene finner så få, om overhodet noen, troverdige kandidater til mellomformer mellom hovedgruppene, mellomformer som i følge teorien *må* ha eksistert — i hopetall. Kapittel 2 tar for seg påstanden om menneskets avstamning. Her var det ett og annet nytt å bli klar over for undertegnede. Jeg visste for eksempel ikke at den ene av forskerne som jobbet med utgravningen av det nå forsvunne, men fortsatt anerkjente apemenneskefossilet “Peking-mannen”, også var en av tre som stod bak det verdensberømte falskneriet “Piltdown-mannen”.

Om begrepsbruken

Boken er gjennomarbeidet, og den bærer preg av at forfatteren, som selv er legmann, har hatt god faglig hjelp. Geolog Dr. Scient. Willy Fjeld-

skaar og fysiker og forfatter Krister Renard har vært fagkonsulenter under arbeidet med boken.

Boken er skrevet i en populærvitenskapelig form. Det gjør den til et lettere bytte for fagfolk som ikke liker dens budskap og som derfor ønsker å slakte den. Forfatteren bruker blant annet ordene “levende” og “døde” byggestener om de to stereoisomere utgavene av kirale aminosyrer, henholdsvis l- og d-formen. Jeg ser ikke bort i fra at en del neodarwinister vil forsøke å latterliggjøre denne typen bildebruk. Likevel er det rosverdig at forfatteren skriver populærvitenskapelig.

Det som derimot kan innvendes mot boken, er at begrepsbruken stedvis er uklar. For eksempel skriver forfatteren at det er tvilsomt om det finnes noen “positive” mutasjoner. I debattsammenheng er det uheldig å uttrykke seg så upresist, for det gir motstanderne anledning til å definere begrepsinnholdet. Neodarwinister vil kunne hevde at mutasjonen som gjorde at sølvreven mistet evnen til å produsere de proteiner som skulle til for å få til den opprinnelige pelfargen, eller mutasjonen som er årsaken til den arvelige sykdommen sigdcelleanemi hos mennesker, er positive, fordi de i visse fall hjel-

per innehaveren til å overleve. Men de er likevel negative i den forstand at det dreier seg om ødeleggelse, i det de medfører tap av genetisk funksjonalitet. Om forfatteren hadde brukt ordene “nyskapende” og “nedbrytende” i stedet, ville problemet vært unngått.

Faglige svakheter

Utover hva jeg allerede har påpekt, fant jeg ikke større misforståelser eller alvorlige faglige feil i boken. Dog er det en og annen mindre misforståelse og unøyaktighet, som jeg er sikker på at de universitetslærde neodarwinister — hvis boken vinner fram og de blir nødt til å forsvare seg mot den — vil kaste seg over og fokusere intenst på.

Under avsnittsoverskriften “Fysikken har ingen forklaring”, antyder forfatteren at livet er mer enn fysikk, og begrunner dette med at hvis det ikke var slik, ville celledelingen for et befruktet egg i mors liv bare resultere i en “celleklump”, og ikke en perfekt baby. Dette er antakelig feil. Det sannsynlige er at vitenskapen i fremtiden, i alle fall langt på vei, vil kunne forklare den embryologiske utvikling som rent fysiske fenomener; Ikke på grunnlag av et mekanisk reduksjonistisk forskersyn hvor man studerer de enkelte delene hver for seg og går ut i fra at helheten kun er summen av delene. — Men ut i fra et organisk helhetssyn hvor man innser at helheten er *produktet* av delene, og hvor man forstår at delene til sammen har funksjoner som ikke kan gjenfinnes i hver av dem, isolert sett. I virkeligheten innlater Kapelrud seg her på en “Gud i hullene”-argumentasjon som er på de filosofiske materialisters premisser. Mer på sin plass kunne det være å spørre om fysikk kun er materialisme? Selve begrepet fysikk er metafysisk. I det man snur spørsmålsstillingen den veien, vil ateister få problemer.

Det er videre en tabbe at forfatteren i kapittel 4 — “Har livet utviklet seg gradvis?” — spør hva vitsen med lysfølsomme celler i øyet er, uten pupill. Akkurat *det* eksempelet er bare halvgodt, og burde vært unngått. Men poenget som forfatteren løfter fram i kapitlet, har reist

alvorlige innvendinger mot evolusjonslæren helt siden Darwins egen tid: Hvordan kan komplekse organismer og strukturer, satt sammen av deler som hver for seg er uten funksjon eller endog medfører ulempe, ha utviklet seg gradvis? Her finnes det mange, og langt bedre eksempler som kunne vært fremhevet, som volder evolusjonistene alvorlig mye mer smerte enn eksempelet med netthinnen og pupillen.

En vekker

Boken verdt å lese, og verdt å la seg engasjere av. Men som grunnlag for å gå inn i en debatt mot lærde neodarwinister, er den ikke tilstrekkelig. For å ha håp om å komme velberget fra en diskusjon med en iherdig fagbiolog som er neodarwinist, kreves det mer av kunnskaper og innsikter enn det man får av å lese Kapelruds bok. Den neodarwinistiske fagbiologen vil bruke alt han har av faglig ekspertise som sverd og skjold. Som skjold ved å pakke inn sine påstander i vanskelig tilgjengelige faguttrykk og formuleringer, for derigjennom å gjøre dem uangripelige. Som sverd ved å hogge ned sin motstander og erklære ham eller henne som uskikket til å delta i debatten, straks det viser seg at denne ikke sitter inne med den samme spisskompetansen som ham selv. Derfor, for en som fra før har moderate kunnskaper om temaet evolusjon, anbefales det ikke å utfordre ypperstepresteskabet blant universitetsbiologer til åpen debatt, etter bare å ha lest Kapelruds bok.

Boken bør allikevel være en vekker for manges interesse for temaet, og ikke minst motivere flere kristne til å ville bli kvitt det ideologiske nakketak som neodarwinismen og den filosofiske materialisme har på vårt samfunn og våre kristne forsamlinger. Kan boken gjøre flere mennesker oppmerksomme på det offentlige bedrageri at den neodarwinistiske selvtillblivelserlæren kan begrunnes empirisk vitenskapelig og fornuftsmessig, da har boken oppfylt sin misjon.

Ingvald Straume
ingvald@rl.telia.no